

ли имъ добитъка съ себе си и спокойно се завърнали назадъ въ България.

Въ началото на 814 г. Крумъ започналъ голѣми приготовления за да прѣвземе Цариградъ. Той събралъ грамадна войска отъ българи, славяни и авари и приготвилъ многобройни и най-разнообразни стѣнобитни машини, за прѣнасянето на които били вече готови 5000 кола, обковани въ желѣзо. Византийцитѣ се силно изплашили. Тѣ започнали усилено да строятъ втора стѣна прѣдъ Влахернската и се обърнали за помощъ къмъ франкитѣ. Но всрѣдъ тѣзи голѣми приготовления Крумъ умрѣлъ скоропостижно на 13 априль 814 год. отъ ударъ.

Значението на Крума.—Идеята за прѣвземане на Цариградъ се зародила у българитѣ много по-рано отъ Крума, още въ врѣмето на Тервеля, когато той билъ провъзгласенъ въ Цариградъ за цезарь. Тогава българитѣ се запознали за пръвъ пѣтъ съ вжтрѣшния животъ на Византия и на нейния императоръ, и то за нещастие, въ такова едно врѣме, прѣзъ което империята проявила въ всѣко отношение явна слабостъ. Тая случайна слабостъ, както и богатствата и великолѣпието на византийската столица още тогава вселили у българитѣ мисълта, че тѣ могатъ единъ день лесно да станатъ господари на Златния рогъ. Тая идея станала завѣтна за всички по-енергични български господари; за нейното осществяване тѣ изхабили жизненитѣ сили на българския народъ прѣзъ срѣднитѣ вѣкове. Вмѣсто да употребятъ всичко за да положатъ здрави национални основи на държавата си, българскитѣ господари устремили народнитѣ сили за достигането на една златна мечта, за осществяването на която България никога не е имала нито достатъчно срѣдства, нито подходящи сили, нито пѣкъ нужната обща култура. Ето защо съ първия си походъ противъ Цариградъ, както и съ грамаднитѣ си приготовления за втори походъ, Крумъ напразно е изхабявалъ народнитѣ сили и срѣдства. Новъ отъ това, съ широката си и разнообразна дѣйность, той създалъ въ краткото си 12 годишно царуване нови условия за развиване на българския народъ.